UCHWAŁA NR XX/274/2015

RADY MIEJSKIEJ W CZELADZI

z dnia 17 grudnia 2015 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla miasta Czeladź na lata 2016 – 2020"

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1515), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1390)

Rada Miejska w Czeladzi uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjąć „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla miasta Czeladź na lata 2016 – 2020" w brzmieniu według załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierzyć Burmistrzowi Miasta Czeladź.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2016r.

RADA MIEJSKA W CZELADZI

Przewodnicząca Rady Miejskiej
w Czeladzi
Jolanta Mocko

Załącznik
do Uchwały nr XX/274/2015
Rady Miejskiej w Czeladzi
z dnia 17 grudnia 2015r.

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE DLA MIASTA CZELADŹ NA LATA 2016 - 2020

Czeladź 2015

I Wstęp

Prezentowany Program opracowano z myślą o ciągłej potrzebie inicjowania wyspecjalizowanych procesów wsparcia społecznego. Główny celem programu jest realizacja zadań gminnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie – szczególnie poprzez promowanie działań profilaktycznych, wspieranie osób doświadczających przemocy na każdym etapie ich powrotu do normalnego życia, jak również praca ze sprawcami przemocy nad zmiana ich zachowań. Poszczególne segmenty programu zostały opracowane w taki sposób, aby umożliwić jak najszerszy kontakt ze środowiskiem lokalnym, a szczególnie z rodzinami i podmiotami doświadczającymi przemocy.

Zachodzące przemiany społeczne powodują powstawanie znacznych dysproporcji pomiędzy potrzebami środowisk lokalnych, a realnymi możliwościami ich realizacji przez Miasto. Ważną intencją programu jest również dążenie do integracji i aktywizacji specjalistów i instytucji w obrębie poszczególnych jego zadań w celu skuteczniejszej i kompleksowej pomocy ofiarom z jednoczesnym pakietem działań, adresowanych do sprawców.

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw osobie najbliższej (w rozumieniu art. 115 § 11 k.k.) lub innej osobie wspólnie zamieszkującej lub gospodarującej, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Przemoc w rodzinie jest problemem niedeterminowanym kontekstem regionalnym, społecznym, materialnym – dotyka ludzi niezależnie od miejsca zamieszkania i statusu społecznego. Istotne jest przez to dążenie do wypracowania uniwersalnego standardu wsparcia osób doświadczających przemocy (dzieci, dorosłych, osób starszych) adekwatnego do warunków zmieniającej się rzeczywistości społecznej.

Przemoc w rodzinie, a szczególnie krzywdzenie dzieci stanowi poważny problem społeczny, wobec którego oczekuje się tworzenia specjalistycznej sieci wsparcia, realizowanej przez profesjonalistów: pracowników socjalnych, pedagogów, psychologów, kuratorów, policjantów, lekarzy i innych, w ramach zakrojonej współpracy międzyinstytucjonalnej.

Zjawisko przemocy w rodzinie dotykające społeczność lokalną jest ściśle powiązane z innymi obszarami problemów społecznych, dlatego ich rozwiązywanie powinno być wspólnym interesem uzupełniających się działań specjalistów, instytucji i organizacji, m. in.: placówek opiekuńczo-wychowawczych, służby zdrowia, pomocy społecznej, instytucji porządku publicznego, organizacji pozarządowych. Każde z nich ma do czynienia z innym aspektem zjawiska, jednak działając osobno nie prowadzi do zwiększenia jakości wsparcia społecznego w obszarze przemocy wewnątrzrodzinnej.

Zintegrowanie wszelkich zasobów jednostek i organizacji do realizacji zadań Programu daje szansę stworzenia jednolitej strategii wsparcia oraz zdecydowanego podniesienia skuteczności udzielanej pomocy. Jednym z podstawowych tego warunków jest poczucie wspólnego celu w sensie działań społecznych, oraz scalenie środowiska przy jego realizacji.

Program jest kontynuacją działań podjętych w ramach realizacji programu na lata 2011-2015. Istotnym elementem Programu jest koordynacja działań podejmowanych przez Gminę na rzecz osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy. Podejmowane dotychczas działania potwierdzają ich skuteczność zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych. Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji.

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu z jednej strony podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie oraz promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, a z drugiej strony zapewnienie ochrony i udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, realizację działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, a także upowszechnienie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym przemocą, jak i stosującym przemoc w rodzinie.

II Wykaz aktów prawnych

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1390);
- ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 163 z późn. zm.);

- ustawę z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 583 z późn. zm.);
- ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2015, poz. 1286);
- ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2012, poz. 124 z późn. zm.);
- ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2015, poz. 332 z późn. zm.);
- ustawę z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2015 poz. 1515);
- ustawę z dnia 6 kwietnia 1990r. o Policji (t. j. Dz. U. z 2015, poz. 355 z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 89, poz. 555, z późn. zm.);
- ustawę z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2014, poz. 11 18 z późn. zm.);
- uchwałę nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020 (M.P. 2014, poz. 445)
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta" (Dz. U. 2011 Nr 209, poz. 1245).

Zadania gminy oraz służb społecznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie zostały określone w art. 6 ust. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Zadania służb i instytucji:

Policja

Do podstawowych zadań policji należy m.in.:

1. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
2. inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
3. wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące osoby dotknięte przemocą w rodzinie podejmowane przez policję zgodnie z obowiązującym prawem i polegają m.in. na:

- podejmowaniu interwencji,
- sporządzeniu dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymaniu osób stosujących przemoc w rodzinie (w zależności od okoliczności),
- wszczęciu postępowania przygotowawczego przeciwko osobie stosującej przemoc w rodzinie w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- wnioskowaniu do prokuratury o zastosowanie środków zapobiegawczych.

Osoby wzywające policję mają prawo m.in. do uzyskania od policjantów zapewnienia doraźnego bezpieczeństwa, wykorzystania dokumentacji interwencji policyjnej jako dowodów w sprawie karnej przeciw sprawcy przemocy, zgłoszenia interweniujących policjantów na świadków w sprawie sądowej.

Prokuratura

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo, prokuratura prowadzi bądź nadzoruje prowadzone przez policję postępowanie przygotowawcze dotyczące przemocy w rodzinie.
W uzasadnionym przypadku prokuratura może zastosować środek zapobiegawczy wobec

osoby stosującej przemoc w rodzinie, np.:

- nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego,
- zakaz zbliżania,
- dozór policji.

Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem ochrony zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, czy psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, obejmuje:

- poinformowanie osoby, co do których istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała powstałych wskutek użycia siły psychicznej,
- powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (podejrzenia wykorzystywania seksualnego, ciężkie obrażenia ciała).

Oświata

Ustawa o systemie oświaty zobowiązuje szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka. Pomoc w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa obejmuje następujące kroki:

- przeprowadzenie rozmowy z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności,
- diagnoza sytuacji i potrzeb osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udzielenie kompleksowych informacji osobie pokrzywdzonej oraz jej rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, a także jej rodziny,
- zorganizowanie niezwłocznego dostępu do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Organizacje pozarządowe

Informacja o działalności lokalnych organizacji pozarządowych powinna być dostępna w każdej gminie, w przychodni, poradni, szkole, komisariacie, itp. Organizacje pozarządowe w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie prowadzą telefony zaufania, punkty informacyjno - konsultacyjne, pomoc prawną i psychologiczną, grupy wsparcia i grupy psychoedukacyjne.

III Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie

Skala przemocy w rodzinie, jako zjawiska zachodzącego w środowisku zamkniętym, jest niezwykle trudna do oszacowania. Składa się na to wiele przyczyn, poczynając od braku udziału osób trzecich, oporu ofiar przed wyjawieniem sytuacji na zewnątrz ze względu na uwarunkowania społeczne, kończąc na lęku przed rozpadem związku lub obawą przed zachowaniem sprawcy.

W 2013 roku Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej zleciło przeprowadzenie badań dotyczących ewaluacji lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Badania

wskazały, że wśród ogółu osób doświadczających przemocy w rodzinie, zgłaszających się do placówek i instytucji lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie zdecydowana większość to kobiety (96%). Duża część osób doświadczających przemocy to osoby pozostające w związkach formalnych (prawie 50%). Większość z tych osób posiadała wykształcenie zawodowe (34%) lub średnie (31%). W zakresie oceny częstości występowania różnych rodzajów przemocy najczęściej doświadczana była przemoc psychiczna, a następnie ekonomiczna, fizyczna i seksualna. Wyniki badań wskazują, że najczęstszymi formami przemocy psychicznej było poniżanie, krytykowanie oraz wyzywanie. Przemoc ekonomiczna przejawiała się najczęściej w postaci niezaspokajania potrzeb finansowych rodziny bądź jako nadmierna kontrola wydawanych pieniędzy. Z kolei wśród form przemocy fizycznej dominowało popychanie i szarpanie, a przemoc seksualna występowała najczęściej jako dotykanie wbrew woli, a następnie zmuszanie do stosunku seksualnego.

Kolejne badania pt. „Przemoc w rodzinie. Występowanie i częstotliwość zgłaszania" były zlecone w 2014 roku przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych. Wnioski z nich, są bardzo niepokojące, bowiem 14% Polaków zadeklarowało, że w przeciągu ostatniego roku było świadkiem przemocy w rodzinie. Tylko dwie na pięć osób postanowiło zgłosić ją odpowiednim instytucjom. Powody dla których, osoby będące świadkami przemocy domowej nie zgłosiły tego faktu były różne. 21% ankietowanych stwierdziło, że problemy rodzinne należy rozwiązywać w domu, a 20% uznało, że zgłoszenie i tak nic by nie dało. Co ósmy respondent stwierdził, że nie była to jego sprawa, a 8% obawiało się formalności. Istotny jest także fakt, że co trzecia osoba spośród wszystkich respondentów nie znała żadnej instytucji lub organizacji, które udzielają pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Świadkowie przemocy w rodzinie, którzy zdecydowali się ją zgłosić, najczęściej kontaktowali się w tej sprawie z policją (60%). Jedna trzecia respondentów zadeklarowała też, że sprawę zgłosiła pracownikom pomocy społecznej. Pozostali ankietowani skorzystali z pomocy Niebieskiej Linii lub innego telefonu interwencyjnego/zaufania (7%) oraz innej instytucji /organizacji pozarządowej (20%).

Jak potwierdzają wyniki powyższych badań służbą, która najczęściej pozyskuje informacje o występowaniu przemocy w rodzinie jest Policja. Jak wynika z dokumentu „Sprawozdanie z działań MSW dot. zapobiegania przemocy w rodzinie za 2014 rok", dominują powiadomienia telefoniczne, od samych pokrzywdzonych, którzy z uwagi na zaistnienie konkretnego zdarzenia o charakterze przemocowym proszą o pomoc. Z policyjnych statystyk wynika, że w 2014 roku policja odnotowała ponad 105 tysięcy ofiar przemocy, czyli o ponad 18,5 tysięcy więcej niż w 2013 roku. Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc wyniosła ponad 78 tysięcy, czyli o ponad 17 tysięcy więcej niż w 2013 roku.

Z informacji uzyskanych od Wojewódzkiej Komendy Policji w Katowicach wynika, że w 2014r liczba interwencji w sprawach związanych ze stosowaniem przemocy domowej na terenie województwa śląskiego na przestrzeni lat 2010-2012 systematycznie spada. W 2010 roku podjętych było 91593 interwencji domowych, w 2011 roku – 81404, natomiast w 2012 roku – 74254. Liczba osób doznających przemocy w województwie śląskim w 2010 roku wynosiła 15088, w 2011 roku – 14785, natomiast w 2012 roku – 10636. Wśród osób doznających przemocy, w latach 2010-2012 osób małoletnich było odpowiednio 4506, 4093 oraz 2306. Z danych Policji wynika, że w województwie maleje także liczba osób stosujących przemoc w rodzinie ogółem, natomiast wzrasta liczba osób nieletnich stosujących przemoc.

W 2013 roku policjanci garnizonu śląskiego sporządzili 8732 niebieskich kart, podczas gdy w 2012 roku było ich o 1160 mniej. Ze względu na miejsce zamieszkania osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie - najwięcej przypadków ujawniono w obrębie miast – 6504, natomiast w obrębie wsi odnotowano ich 2228. Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej wzrosła z 10636 w roku 2012 do 12008 w roku 2013. Wśród ofiar najliczniejszą grupę w dalszym ciągu stanowią kobiety (8187), kolejne osoby to małoletni (2499) oraz mężczyźni (1322). Liczba sprawców przemocy domowej ujawnionych w toku procedury „Niebieskie Karty" w roku 2013 wyniosła 8782, a w roku 2012 wyniosła 7541. Najliczniejszą grupę, podobnie jak w latach poprzednich, stanowili mężczyźni, następnie kobiety i nieletni. W 2013 roku w wyniku zastosowania procedury „Niebieskie Karty" zatrzymano ogółem 1002 osoby, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, w tym: 30 kobiet, 971 mężczyzn oraz 1 nieletniego. W wyniku czynności prowadzonych przez policjantów w związku z wystąpieniem przemocy w rodzinie w 2013 roku ujawniono 5017 osób znajdujących się pod wpływem alkoholu. Biorąc pod uwagę rodzaje przemocy, z którymi funkcjonariusze spotkali się podczas interwencji, to w 2013 roku były to: przemoc psychiczna – 8251, fizyczna – 6863, seksualna – 155 i ekonomiczna – 20. W 2713 przypadkach wystąpił inny rodzaj przemocy. Dane dotyczące przestępstwa znęcania

się z art. 207 § 1 kk, zakwalifikowanego wyłącznie jako przemoc w rodzinie za 2012 rok, przedstawiają się następująco: - liczba osób osądzonych: 11937, - liczba osób skazanych: 10 07934. Wśród osób pokrzywdzonych przestępstwem z art. 207 § 1 kk zakwalifikowanego jako przemoc w rodzinie w 2012 roku było: - 3458 małoletnich, - 12167 kobiet, - 2347 mężczyzn.

Skala zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie lokalnym jest trudna do oszacowania, jednakże od momentu powołania w Czeladzi w 2011r. Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, działania służb pomocowych zostały skoordynowane. Przedstawione poniżej dane wskazują na wzmocnienie działań Zespołu, zwłaszcza w 2013r., wówczas znacząco wzrosła liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty.

Rok	Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty"	Liczba rodzin, którym MOPS udzielił pomocy lub/i wsparcia z uwagi na występującą przemoc w rodzinie	Liczba porad udzielonych osobom dotkniętym przemocą w miejskim punkcie konsultacyjnym
2011	16	7	134
2012	47	6	121
2013	87	5	156
2014	79	8	101

Po przeanalizowaniu wszystkich Niebieskich Kart z 2013 i 2014r. należy stwierdzić, że najczęściej dochodzi do przemocy w małżeństwie, a osobami pokrzywdzonymi są przede wszystkim kobiety, natomiast sprawcami przemocy domowej są mężczyźni – mąż, syn, partner. Z analiz Niebieskich Kart wynika, iż w większości przypadków, gdzie stwierdzono zjawisko przemocy – istnieje również problem nadużywania oraz uzależnienia od alkoholu sprawców przemocy.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, że pomimo interwencji środowiskowych oraz uruchamiania procedury "Niebieskie Karty" znaczna część sprawców przemocy pozostaje bezkarna, bowiem nie wszystkie ofiary przemocy decydują się na podjęcie kroków prawnych.

IV Cele programu

Celem głównym Programu jest **zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie gminy Czeladź.**

Z powyższego celu głównego wynikają cele szczegółowe:

1. zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
3. zwiększenie skuteczności oddziaływań, realizowanych przez gminę, wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Dążąc do zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie, aby zrealizować cele zawarte w Programie, określone zostały obszary oraz kierunki działań Programu:

1. **profilaktyka i edukacja społeczna** - obszar kierowany do ogółu społeczeństwa, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie;
2. **ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie** – obszar kierowany do osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
3. **oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie** – obszar kierowany do osób stosujących przemoc w rodzinie, jak również do właściwych służb lub podmiotów zajmujących się oddziaływaniem na osoby stosujące przemoc;
4. **podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie** – obszar kierowany do przedstawicieli

instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Każde z działań we wskazanych w dalszej części Programu obszarach zostało przypisane konkretnym podmiotom odpowiedzialnym za ich realizację. Opisano również wskaźniki monitorowania działań.

V Adresaci Programu, założenia i kierunki działań

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie, uwzględniając konteksty społeczne badanego problemu, pozwoliła sformułować cele Programu: ogólny i szczegółowe. Cele szczegółowe realizowane będą za pomocą wyznaczonych zadań.

Cele Programu służą stworzeniu sprawnego systemu w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ważną intencją Programu jest również dążenie do integracji i aktywizacji specjalistów i instytucji w obrębie poszczególnych zadań Programu dla wypracowania stałego modelu współpracy środowisk wsparcia społecznego.

Adresaci Programu:

- mieszkańcy Czeladzi,
- osoby doświadczające przemocy w rodzinie: współmałżonkowie, dzieci i młodzież, grupy zależne (osoby starsze i niepełnosprawne),
- sprawcy przemocy w rodzinie,
- osoby, instytucje, podmioty zajmujące się profesjonalnie udzielaniem wsparcia społecznego,
- świadkowie przemocy w rodzinie.

W realizację Programu włączone zostaną instytucje i organizacje sieci wsparcia społecznego, co umożliwi szeroką promocję zadań Programu, optymalizację oddziaływań profilaktycznych oraz wypracowanie efektywnego modelu wsparcia osób doświadczających przemocy.

Główne założenia Programu:

1. Wypracowanie standardu współpracy służb na rzecz pomocy dziecku i rodzinie doznającej przemocy w rodzinie.
2. Tworzenie standardów dla pracy metodą grup roboczych.
3. Podwyższenie kwalifikacji i umiejętności osób zawodowo działających w obszarze przemocy wobec rodzin i dzieci przez profesjonalizację oferty wsparcia (w tym: konsultacje, superwizje) na rzecz ofiar przemocy.
4. Realizowanie działań promocyjno – informacyjnych wśród mieszkańców na temat problemów związanych z przemocą w rodzinie.
5. Zwiększanie liczby osób profesjonalnie działających w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym liczby wolontariuszy przygotowanych do pomocy przy realizacji zadań Programu.
6. Wprowadzenie stałego monitoringu zjawiska przemocy w rodzinie.
7. Prowadzenie kampanii medialnej stale propagującej idee Programu.
8. Budowanie sieci specjalistycznego wsparcia polegającego na współpracy międzyinstytucjonalnej.
9. Udostępnienie wiedzy z zakresu regulacji prawnych dotyczących wzajemnych zadań i uprawnień wśród przedstawicieli poszczególnych resortów, służb, instytucji, placówek.
10. Promowanie i wdrażanie innowacyjnych sposobów i metod przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

VI Zadania Programu

Obszar A. Profilaktyka i edukacja społeczna

Cel: Działania promocyjne w środowiskach lokalnych na rzecz podnoszenia wiedzy mieszkańców na temat zjawiska przemocy w rodzinie

Lp.	KIERUNEK DZIAŁAŃ	RODZAJE DZIAŁAŃ	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIKI
1.	**Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat zjawiska przemocy w rodzinie**	Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze gminy	Wydział Edukacji i Polityki Społecznej	2016-2020	Liczba opracowanych diagnoz
2.	**Podniesienie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie; zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie**	Opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu promowanie i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie Rozpowszechnianie informacji w postaci ulotek, broszur, plakatów i folderów Działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą Działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach dotkniętych przemocą Włączanie treści informacji o zagrożeniach płynących z przemocy w rodzinie do treści szkolnych programów profilaktycznych	Zespół Interdyscyplinarny we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi Wydział Edukacji i Polityki Społecznej placówki oświatowe MOPS	2016-2020	Liczba lokalnych kampanii społecznych Liczba wyprodukowanych informatorów, ulotek itp. na temat miejsc i form udzielania pomocy Liczba rozdanych informatorów, ulotek itp
3.	**Poprawa jakości systemu działań profilaktycznych**	Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które: - obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie, - opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania, - promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę, - promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronę i pomoc dla osób doznających przemocy oraz interwencję wobec osób stosujących przemoc	MOPS organizacje pozarządowe Wydział Edukacji i Polityki Społecznej	2016-2020	Liczba opracowanych programów Liczba zrealizowanych programów Liczba uczestników programów

Obszar B. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Cel: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Lp	KIERUNEK DZIAŁAŃ	RODZAJE DZIAŁAŃ	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIKI
11	**Zwiększanie dostępności do podstawowych elementów wsparcia na etapie interwencji**	Poszerzanie oferty placówek wspierających i udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, w tym: - miejsc wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, - innych placówek świadczących specjalistyczną pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	MOPS Wydział Edukacji i Polityki Społecznej organizacje pozarządowe	2016-2020	Liczba utworzonych miejsc w danym roku Zakres i rodzaj świadczonych usług Liczba osób korzystających z oferty placówek
		Nawiązywanie i wzmacnianie współpracy pomiędzy instytucjami samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Wydział Edukacji i Polityki Społecznej Zespół Interdyscyplinarny Punkt Informacyjno – Konsultacyjny PZZOZ	2016-2020	Liczba zlecanych lub wspólnie realizowanych projektów
2.	**Zapewnienie wsparcia informacyjnego, osobom doświadczającym przemocy**	Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej	Zespół Interdyscyplinarny MOPS we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi	2016-2020	Liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów informacyjnych
3.	**Zapewnienie wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i prawnego osobom doświadczającym przemocy**	Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie	MOPS organizacje pozarządowe Wydział Edukacji i Polityki Społecznej	2016-2020	Liczba opracowanych programów Liczba zrealizowanych programów Liczba uczestników programów
		Realizowanie przez instytucje publiczne i niepubliczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	MOPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020	Liczba osób objętych pomocą
		Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia	MOPS	2016-2020	Liczba osób, którym zapewniono miejsca w ośrodku

		Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów: zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	MOPS we współpracy z organizacjami pozarządowymi Wydział Edukacji i Polityki Społecznej Zespół Interdyscyplinarny	2016-2020	Liczba lokalnych telefonów: zaufania, interwencyjnych, informacyjnych Czas dostępności telefonu Liczba rozmów i interwencji
		Zapewnianie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w rodzinie poprzez udzielenie wsparcia psychologicznego i prawnego	MOPS Zespół Interdyscyplinarny we współpracy z organizacjami pozarządowymi	2016-2020	Liczba dzieci objętych wsparciem
		Opracowanie i realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Organizacje pozarządowe	2016-2020	Liczba programów terapeutycznych Liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym Liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne Liczba grup terapeutycznych Liczba grup wsparcia

Obszar C. Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie

Cel: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Lp.	KIERUNEK DZIAŁAŃ	RODZAJE DZIAŁAŃ	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIKI
	Tworzenie i rozszerzanie ofert oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowanych przez instytucje rządowe i samorządowe, a także podmioty oraz organizacje pozarządowe, a także wypracowanie zasad współpracy	Ewidencjonowanie podmiotów oraz organizacji pozarządowych, które realizują oferty dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a w szczególności realizujących programy korekcyjno-edukacyjne	Zespół interdyscyplinarny	2016-2020	Corocznie aktualizowana baza teleadresowa Liczba informatorów zawierających dane teleadresowe podmiotów oraz organizacji pozarządowych
2.	**Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zmiany wzorców zachowań**	Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Zespół interdyscyplinarny we współpracy z mediami oraz organizacjami pozarządowymi	2016-2020	Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie Liczba uczestników Liczba osób, które ukończyły programy

Obszar D. Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cel: podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez zwiększanie kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Lp.	KIERUNEK DZIAŁAŃ	RODZAJE DZIAŁAŃ	ODPOWIEDZIALNI	TERMIN REALIZACJI	WSKAŹNIKI
1.	**Zwiększanie poziomu gotowości specjalistów wsparcia do podejmowania efektywnych działań w pracy z rodziną doświadczającą przemocy**	Organizowanie szkoleń/ konferencji/ warsztatów/ seminariów tematycznych dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Uruchomienie przez zespół interdyscyplinarny dostępu do własnych zasobów merytorycznych. Podnoszenie wiedzy służb wsparcia w obszarach zdefiniowanych jako słabe strony służb wsparcia (nadużycia seksualne). Umożliwienie dostępu do superwizji, coachingu, grup wsparcia.	Zespół interdyscyplinarny Wydział Edukacji i Polityki Społecznej MOPS	2016-2020	Liczba zrealizowanych szkoleń/konferencji/ warsztatów /seminariów Liczba uczestników szkoleń/konferencji/ warsztatów/ seminariów

VII Przewidywane efekty realizacji programu oraz zasady finansowania i monitorowania

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

1. Wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
   a) zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie,
   b) zwiększenie zaangażowania społeczności w sprawy przeciwdziałania przemocy.
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym:
   a) udzielenie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie i osobom stosującym przemoc w rodzinie,
   b) zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy,
   c) zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych przemocą.
4. Podniesienie jakości udzielanej pomocy, w tym:
   a) podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
   b) zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie,
   c) wzrost liczby osób profesjonalnie zajmujących się świadczeniem usług na rzecz osób i rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą oraz osób stosujących przemoc w rodzinie.
5. Zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami i organizacjami pozarządowymi.

VIII Postanowienia końcowe

1. Działania zawarte w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie finansowane będą ze środków własnych gminy oraz z dotacji celowych i środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł (w tym ze środków Unii Europejskiej oraz środków budżetu państwa).
2. Działania określone w niniejszym Programie realizuje Zespół interdyscyplinarny we współpracy z jednostkami rządowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi.
3. Monitorowanie Programu odbywać się będzie na podstawie analizy sprawozdań z wykonania zadań, w tym – osiągniętych efektów.
4. Naczelnik Wydziału Edukacji i Polityki Społecznej składa sprawozdanie z realizacji działań programowych Burmistrzowi Miasta do końca I kwartału za rok poprzedni. Burmistrz Miasta składa sprawozdanie z realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Radzie Miejskiej raz w roku.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
w Czeladzi
Jolanta Mocko